

Güney Amerika AB Tarımını Vurur mu?

● Güney Amerika Ortak Pazarı ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması, AB'ye önemli bir ekonomik kazanç sağlayacak. Ancak bu anlaşmayla tarım, AB'nin ve bazı üye devletlerinin zayıf karnı oluyor. Hangi tarafın galip geleceği ve sürecin nasıl sonuçlanacağı merak konusu

28 Haziran'da Avrupa Birliği (AB) ve Güney Amerika Ortak Pazarı'nın (Mercado Común del Sur-Mercosur) dört kurucu üyesi (Arjantin, Brezilya, Uruguay ve Paraguay) Serbest Ticaret Anlaşması (STA) için uzlaşmaya vardı. O günden tam olarak 20 yıl önce, 28 Haziran 1999'da müzakerelerine başlama kararı alınan anlaşma ile dünyanın en büyük serbest ticaret alanı yaratılmış olacak.

Neredeyse 800 milyon insanı kapsayacak olan Mercosur STA'sı, AB'nin son dönemde hayata geçirdiği yeni nesil STA'larda olduğu gibi gıda güvenliği, tüketicinin korunması, sürdürülebilir kalkınma ve çevre gibi alanlarda yüksek standartları zorunlu kılacak. Avrupa Komisyonu başkanlığına 1 Kasım 2019'da Alman politikacı Ursula von der Leyen'e teslim edecek olan Jean-Claude Juncker'in "tarihi" olarak nitelendirildiği AB-Mercosur STA'sı, diğer yandan özellikle tarımda yol açması beklenen olumsuzluklar sebebiyle tartışma konusu.

20 yıl süren müzakerelerin ardından tünelin ucundaki ışığın görüldüğü AB-Mercosur STA'sını ele almadan önce AB'nin Mercosur ile ticaretini incelemekte fayda var. 1991 yılında Arjantin, Brezilya, Paraguay ve Uruguay tarafından imzalanan Asuncion Anlaşması ile kurulan Mercosur'un amacı, üyeleri arasında ticaretin serbestçe yapılmasını sağlamak ve siyasi iş birliğini artırmaktı. Ancak zaman içerisinde Güney Amerika Ortak Pazarı, siyasetten ziyade ekonomi ve ticaret alanında etkili oldu. 2012 yılında tam üye olmaya hak kazanan Venezuela'nın üyeliği,

2017'de ülkede demokratik esaslara uyulmadığı gerekçesiyle süresiz olarak askıya alındı. Tam üyelerin yanı sıra Mercosur'a ortak üyeler de bulunuyor. Bunlar; Şili, Ekvador, Peru, Kolombiya, Surinam, Guyana ve tam üyeliği Aralık 2012'de imzalanan, ancak onay süreci devam eden Bolivya.

Arjantin, Brezilya, Paraguay ve Uruguay yıllık 2,2 trilyon euro Gayrisafi Yurt İçi Hasılatları (GSYİH) ile AB, ABD, Çin ve Japonya'dan sonra dünyanın beşinci büyük ekonomisi. AB ve Mercosur ülkeleri arasındaki ticari ilişkiler, 1999 yılında yürürlüğe giren bölgeler arası anlaşmaya dayanıyor. Ayrıca AB ile Mercosur ülkeleri arasında ikili anlaşmalar da mevcut. AB, Güney Amerika Ortak Pazarı'nın dört kurucu üyesinin en büyük ticaret ve yatırım ortağı. 2018'de AB'nin 45 milyar euro değerinde mal ihrac ettiği dört ülkeden 42,6 milyar euro değerinde de ithalat yapılmış. Mercosur ülkelerinin AB'ye en büyük ihracat kalemi tarımsal ürünler. Bu kapsamda gıda maddeleri, meşrubatlar ve tütün ürünleri yüzde 20,5 ile ilk sırada gelirken, sebze yüzde 16,3 ile ikinci sırada ve et ile diğer hayvansal ürünler yüzde 6,1 ile üçüncü sırada yer alıyor. AB'nin dört ülkeye yaptığı ihracatta ise yüzde 28,6 ile makineler, yüzde 23,6 ile kimyasallar ve ilaç, yüzde 13,3 ile de ulaştırma ekipmanları öne çıkıyor.

Hizmet ticaretine baktığımızda 2017'de AB'nin Mercosur ülkeleri ile 23 milyar euro değerinde ihracat, 11 milyar euro değerinde ise ithalat gerçekleştirdiğini görüyoruz. Benzer şekilde 60 bin 500 civarında AB şirketinin bulunduğu Güney Amerika Ortak Pazarı, yıllar içerisinde AB yatırımları için git-tikçe önem kazanan bir destinasyon haline geldi. 2000 yılında Mercosur ülkelerinde bulunan AB yatırımlarının değeri 130 milyar euro iken, 2017'de bu 381 milyar euroya ulaştı. Mercosur'un AB'deki yatırım hacmi ise 2017 itibarıyla 52 milyar euro civarında. AB-Mercosur ticareti çok sayıda istihdama da zemin hazırlıyor. Birliğin sadece Brezilya'ya gerçekleştirdiği ihracat AB'de 855 bin, Brezilya'da ise 436 bin istihdam yaratılmasını sağladı.

Öte yandan Mercosur, üçüncü ülkeler karşısında tarife ve tarife dışı engeller vasıtasıyla yüksek duvarlar örüyor. Bu engellerin başında yüksek ithalat vergileri, külfetli prosedürler, uluslararası standartlardan

farklı uygulamalar ve teknik düzenlemeler geliyor. AB ile ticaretinde Mercosur'un yüksek vergi uyguladığı sektörlerin başında kimyasallar, ilaç, makine, tekstil, otomotiv, bilgi ve iletişim teknolojileri, çikolata, viski ve diğer alkollü içecekler yer alıyor. Hizmetlerde ise finansal hizmetler, posta ve kurye hizmetleri, telekomünikasyon ve ulaştırma hizmetlerinde Avrupalı işletmelerin, Mercosur pazarına sınırlı erişim sağlayabildiği dile getiriliyor. Kamu alımlarında yabancı firmaların ve ürünlerinin yerine yerli firmalara öncelik sağlandığı ve Mercosur ülkelerinde iş yapmak için gerekli bilgiye erişimde, yabancı firmaların zorlandığı da sıklıkla gündeme geliyor.

AB'nin Mercosur STA'sından Kazanacakları

AB-Mercosur STA'sı için yaklaşık 20 yıldır uğraş veriliyor. Mesafe kat edilemeyen dönemlerin yaşandığı, hatta durma noktasına bile gelinen müzakere süreci, Mayıs 2016'da tekrar başladı. Bu kapsamda düzenli olarak bir araya gelen tarafların 28 Haziran 2019'da uzlaşya vardığı anlaşma; tarifeleri, menşe kuralları, ticarete teknik engelleri, sağlık ve bitki sağlığı standartlarını, hizmetleri, kamu alımlarını, fikri mülkiyeti, sürdürülebilir kalkınmayı ve KOBİ'lere ilişkin alanları kapsıyor.

Taraflar arasında uzlaşma sağlandığından bu yana AB'nin Mercosur ülkelerine yaptığı ticarete her yıl ödediği yaklaşık 4 milyar euroluk verginin sona ereceği vurgulanıyor. 1 Şubat 2019'da yürürlüğe giren AB-Japonya Ekonomik Ortak Anlaşması'ndaki verginin (yıllık yaklaşık 1 milyar euro) dört katını tarihin tozlu sayfalarına gömmeyi amaçlayan Mercosur STA'sı, yürürlüğe girdikten sonra AB'nin bugüne kadar akdettiği en büyük ticaret anlaşması olacak.

Bu kapsamda AB'nin en önemli kazanımının Mercosur ülkelerinin yüksek vergi uyguladığı sanayi ürünlerinde olması bekleniyor. Yüzde 35 vergi uygulanan otomobil, yüzde 14 ila 18 arasında vergi uygulanan otomobil parçaları ve yüzde 14 ila 20 arasında vergi uygulanan makina ihracatının artması öngörülüyor. Benzer şekilde yüzde 18'e varan vergilerin uygulandığı kimyasallarda, yüzde 14 civarında vergi alınan ilaçlarda, yüzde 35 vergiye tabi tekstil ve ayakkabı ile yüzde 26 verginin uygulandığı örgü mallarda da ihracat artışı bekleniyor. Bahsi geçen sanayi ürünlerinde tarifelerin sıfırlanmasının birkaç yıl süreceği tahmin ediliyor.

Mercosur STA'sı ile ayrıca AB'nin 357 adet coğrafi işaretli ürünü de koruma altına alınacak. Benzer şekilde Mercosur ülkelerinde kamu ihalelerine giren AB işletmelerine ve teknoloji, telekomünikasyon ve ulaştırma alanlarındaki hizmet sağlayıcılara yeni imkânlar sunulacak. Ayrıca küçük işletmelerin Mercosur ülkelerinde iş yapabilmesi için gerekli bilgiye erişmesine olanak sağlayacak online bir platformun hayata geçirilmesi hedefleniyor. Tüm bunların yanı sıra Paris Anlaşması, sürdürülebilir kalkınma, emek piyasası, sivil toplumun sürece aktif katılımı ve çevreye ilişkin maddeler de Mercosur STA'sında yer alıyor.

AB'nin Hassasiyeti: Tarım

Mercosur için anlaşmanın aslan payı tarımda yatıyor, çünkü uzmanlar Güney Amerika Ortak Pazarı'nın kırmızı et, şeker, alkol ve kümes hayvanlarında AB'ye ihracatının artacağını söylüyor. Anlaşma kapsamında dört Mercosur ülkesine yüzde 7,5 gümrük vergisinden 99 bin ton sığır eti ile vergisiz 180 bin ton şeker ve yine aynı şekilde 180 bin ton kümes hayvanı kotasının verilmesi planlanıyor.

AB-Mercosur STA'sından en çok portakal suyu, limon, pirinç, sığır eti ve şarabın etkilenmesi bekleniyor. Birliğin en önemli portakal suyu üreticisi İspanya ile dünyadaki en büyük portakal ve portakal suyu üreticisi ve ihracatçısı Brezilya arasındaki rekabetin kızışması bekleniyor. Limon konusunda dünyadaki en önemli üreticilerden olan Arjantin'in AB pazarına vergisiz ihracatı ile arz fazlası yaşanabileceğine dikkat çekiliyor.

Pirinç için ise Myanmar ve Kamboçya'dan yapılan ithalatın Avrupalı üreticilerin aleyhine olduğu, Mercosur STA'sının bu listeye bir de İspanyol üreticilerle aynı nitelikte ancak daha ucuza pirinç üreten Uruguay'ı eklemeye riski taşıdığı belirtiliyor. Fransa'daki otlak sahipleri de Arjantin, Uruguay ve Brezilya'daki geniş çiftlikler ile yarışamayacaklarını söylüyor. Son olarak AB'den şaraba ilişkin sesler de yükseliyor. Mercosur'dan ithal edilen şaraba uygulanan yüzde 20 verginin sıfırlanmasıyla özellikle Arjantin'den alınan şarabın 12 kat artacağı, bunun da Birliğin en önemli şarap üreticileri olan Fransa, İspanya ve İtalya'yı zora sokacağı ifade ediliyor.

AB'nin ve Fransa'nın kırmızı et konusundaki çekinceleri ve Mercosur ülkelerinin otomotiv gibi sanayi ürünlerini AB'ye açma konusundaki isteksizlikleri sebebiyle bugüne kadar süreç kaplumbağa hızında ilerledi. Uzlaşma sağlanmasının akabinde Brüksel merkezli *Copa Cogeca* isimli Avrupalı çiftçileri temsil eden çatı kuruluş, tarımın sanayi ürünleri başta olmak üzere bazı sektörlerde kazanç sağlamak amacıyla feda edileceği uyarısında bulundu. Benzer şekilde, İrlandalı Çiftçiler Derneği de (*Irish Farmers' Association*) ulusal parlamentoyu anlaşmayı onaylamaya davet etti.

Tarımda AB'nin bir diğer hassasiyeti de pestisitler. En çok pestisit kullanan ülkelerden olan Brezilya'nın da aralarında bulunduğu Mercosur'un kurucu üyeleri, tarım ürünlerinde AB'nin yasakladığı yaklaşık 240 tane kimyasal madde kullanıyor. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü tarafından "çok tehlikeli" olarak sınıflandırılan kimyasallardan üç tanesinin Mercosur'da üretilen portakallarda bulunması da bir diğer eleştiri konusu. Artacak tarım ürünleri ithalatının zararlı haşeratların AB'ye girmesini kolaylaştıracağına ve hastalıkları artıracığına dikkat çekiliyor. Özellikle narenciye sektörü, Mercosur'dan yapılacak ithalata soğuk işlem zorunluluğu getirilmesi için baskı yapıyor. —*Merve Özcan**

SÖZÜN ÖZÜ AB ile Güney Amerika Ortak Pazarı arasında imzalanan ticaret anlaşması AB için fazlasıyla kazançlı olabilir.